

Motion till riksdagen 2008/09: MJ491

av **Sven Bergström m.fl. (c, m, fp)**

Ekologisk husbehovsodling och hållbar utveckling

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den ekologiska husbehovsodlingens produktionsmöjligheter bör uppmärksammas som en tillgång i arbetet för en hållbar utveckling av städer, tätorter och landsbygd.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av utvecklingsarbete, informationsinsatser och rådgivning för småskalig ekologisk odling i Sverige.

Motivering

Inriktningen mot hållbar utveckling är en hörnsten i regeringens politik. I budgetpropositionen framhålls att hållbara livsmiljöer förutsätter utveckling av både stad och landsbygd och att det även i täta och hållbara städer behövs grönska och fungerande ekosystem för en god livsmiljö. För att klara framtidens klimatutmaningar krävs det enligt budgetpropositionen att samhällsstrukturen ger förutsättningar för livsmönster med betydligt lägre klimatpåverkan än dagens.

Jag/vi är emellertid inte övertygad/övertygade om att denna insiktsfulla beskrivning i alla delar präglar pågående arbeten med sikte på hållbar samhällsutveckling. Även om behovet av grönska i staden är allmänt accepterat anses det ofta att framtidens stadsbygd måste bli betydligt tätare än för närvarande. Effektivt markutnyttjande, minimering av transporter, ökat underlag för kollektivtrafiken och bättre förutsättningar för tillämpad ekoteknik, social gemenskap och kulturella aktiviteter hör till de fördelar som framhålls med den täta stadsbygden.

Allmänt anses det även att den tätt bebyggda staden är överlägsen andra bebyggelsestrukturer när det gäller klimatpåverkan, på grund av att den krä-

Fel! Okänt namn på

ver mindre energi för transporter och uppvärmning. Men en annan faktor som också har stor betydelse för klimatpåverkan och energianvändning är livsmedelsförsörjningen. Det finns beräkningar som visar att det för närvarande går åt minst lika mycket energi för att vi ska få mat på våra bord som summan av energianvändningen för persontransporter och uppvärmning av våra bostäder. Det borde således finnas en stor potential för energibesparingar i livsmedelssektorn. Bland annat förefaller det uppenbart att mycket vore vunnet med en ökad andel lokalt framställda livsmedel. Högre transportkostnader och ökad efterfrågan på livsmedel i andra delar av världen kan öka lönsamheten i lokal produktion och motverka att tätortsnära jordbruksmark tas i anspråk för andra ändamål. Den fysiska planeringen måste präglas av insikten att en stad inte kan bli hållbar om den inte samverkar med den omgivande landsbygden. Det går inte att skapa ett fungerande kretslopp i staden om inte livsmedelsförsörjningen ingår i bilden.

Den optimala livsmedelsproduktionen med hänsyn till klimat och miljö är den ekologiska husbehovsodlingen. Det finns ingen kortare väg från jord till bord. I den egna trädgården kan sedan det biologiska kretsloppet slutas så snävt som möjligt med kompostering av matrester och trädgårdsavfall och kvävetillförsel i form av humanurin. Med rätt växtmaterial och ekologiska metoder för småskalig odling får vi nyttiga trädgårdsprodukter utan rester av bekämpningsmedel. Det behövs inga transporter och ingen tillförsel utifrån av kemikalier.

En inspirerande modell för en sådan inriktning byggs upp vid Wij Trädgårdar i Ockelbo. Det har blivit något av ett centrum för nordisk trädgårdskultur och lockar för varje år ett stort och växande antal besökare, och där man nu också ger högskolekurser med trädgårdsinriktning.

En vanlig missuppfattning är att husbehovsodlingen är så marginell att det inte finns anledning att beakta dess betydelse för livsmedelsförsörjningen, än mindre att ta hänsyn till den i den fysiska planeringen. Men husbehovsodlingen står för huvuddelen av den svenska produktionen av frukt och bär, ungefär en tiondel av potatisodlingen och upp till 30 000 ton grönsaker årligen. Detta är ändå litet jämfört med hur det var under första hälften av 1900-talet, då odlingen i koloni- och villaträdgårdar gav ovärderliga tillskott till folkhushållet. Ökande matpriser och en ekologiskt mer hållbar livsstil kan i framtiden komma att påverka det även i dag mycket allmänna trädgårdsintresset i riktning mot ökad husbehovsodling.

Som illustration av vilken potential som finns i husbehovsodlingen kan nämnas resultatet av en studie som nyligen har genomförts av studenter på Agrosystemkursen vid Lantbruksuniversitetet i Uppsala. Den tyder på att fyra miljoner människor, alltså nära hälften av befolkningen, skulle kunna livnära sig på en fullvärdig vegankost från husbehovsodling i koloni- och hemträdgårdar.

Mot denna bakgrund frågar jag/vi mig/oss om man i arbetet för en hållbar samhällsutveckling är tillräckligt uppmärksam på vilken tillgång trädgårdarna är, på landet och i stadsbygden. Starka krafter verkar i motsatt riktning. Exempelvis noteras i Sveriges Arkitekters nyligen utgivna "politiska handbok" *Hållbar stadsutveckling*, enbart att trädgårdarna tar plats i staden och därmed

Fel! Okänt namn på

hindrar den täta bebyggelsestruktur som anses önskvärd. Det är uppenbart att författaren inte ser trädgårdarnas potential för livsmedelsproduktion som en resurs i den hållbara staden. Men detta är en partsinlaga från en yrkeskår som till övervägande del är verksam med att bebygga våra städer. I samhällsplaneringen måste även andra faktorer vägas in. Att en stor majoritet av befolkningen har eller önskar sig tillgång till en trädgård bör vara självklart att beakta. Trädgårdarnas betydelse för hälsa och välbefinnande är numera så klart dokumenterad att det måste vara omöjligt att bortse därifrån. För den biologiska mångfalden i stadsbygden har trädgårdarna avgörande betydelse.

Statliga myndigheter som Boverket och den nyligen tillsatta Delegationen för hållbara städer bör göras uppmärksamma på vikten av man i arbetet med en hållbar samhällsutveckling tar tillräcklig hänsyn till trädgårdarnas samhällsnytta. Likaså bör bland annat Jordbruksverket, Forskningsrådet Formas och Lantbruksuniversitetet göras uppmärksamma på behovet av utvecklingsarbete, informationsinsatser och rådgivning för husbehovsodling, med sikte på att växtmaterial och odlingsmetoder för småskalig ekologisk odling ska bli lätt tillgängliga för alla husbehovsodlare och även för småskalig kommersiell odling. Detta är viktigt, inte minst med hänsyn till att den pågående klimatförändringen innebär delvis nya förutsättningar för odlingen.

Stockholm den 2 oktober 2008

Sven Bergström (c)

Margareta B Kjellin (m)

Hans Backman (fp)